

BÆREDYGTIGT FORBRUG OG BÆREDYGTIG PRODUKTION

Bæredygtig vækst er et af Den Europæiske Unions vigtigste mål. Stillet over for global knaphed på naturressourcer er »udret mere med mindre« blevet hovedudfordringen for producenter og forbrugere. For at imødegå denne udfordring i en periode med hastige klimaændringer og stigende efterspørgsel efter energi og ressourcer har EU indført en lang række politikker og initiativer med sigte på bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion. Disse har til formål at forbedre produkters miljøpræstationer gennem hele deres livscyklus, stimulere efterspørgslen efter bedre produkter og produktionsteknologier og hjælpe forbrugerne med at træffe valg på et velinformeret grundlag.

RETSGRUNDLAG

Artikel 191 til 193 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

RESULTATER

A. En handlingsplan for bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion

I juli 2008 vedtog Kommissionen en pakke med foranstaltninger og forslag vedrørende bæredygtigt forbrug, bæredygtig produktion og en bæredygtig industripolitik ([COM\(2008\)0397](#)), der havde til formål at forbedre produkters miljøpræstationer gennem hele deres livscyklus, øge forbrugernes bevidsthed om og efterspørgsel efter bæredygtige varer og produktionsteknologier, fremme innovation i EU's industri og tage fat på internationale aspekter. Disse forslag bygger på og supplerer eksisterende EU-politikker såsom den integrerede produktpolitik, der var den første til officielt at indføre livscyklus-tankegangen i europæiske politikker. Formålet med livscyklus-tankegangen er at identificere potentielle forbedringer for varer og tjenesteydelser, der kan mindske de miljømæssige virkninger og nedringe ressourceforbruget i alle faser af et produkts eller en tjenesteydelses livscyklus (råvarer/forsyningskæder/brugen af produkter/livsafslutning: virkningerne af bortskaffelse og mulighederne for genbrug eller genanvendelse). Handlingsplanen for bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion har ført til initiativer på følgende områder: udvidelse af direktivet om miljøvenligt design, revision af miljømærkeforordningen, revision af forordningen om miljøstyring og miljørevision, lovgivning om grønne offentlige indkøb, køreplanen for ressourceeffektivitet samt handlingsplanen for økoinnovation.

Disse instrumenter er en integrerende del af EU's reviderede strategi for bæredygtig udvikling, hvis revision i 2009 styrkede EU's langsigtede engagement i at imødegå udfordringerne med hensyn til bæredygtig udvikling, idet man samtidig anerkender, hvor vigtigt det er at styrke samarbejdet med partnere uden for EU, f.eks. gennem FN's Marrakesh-proces.

B. Køreplan til et ressourceeffektivt Europa

Som led i opfølgningen af Europa 2020-flagskibsinitiativet om ressourceeffektivitet, der slår til lyd for en strategi for fastlæggelse af de mellem- og langsigtede mål for ressourceeffektivitet og midlerne til at nå dem, blev køreplanen til et ressourceeffektivt Europa forelagt i 2011. Den indeholder forslag til, hvordan man kan øge ressourceeffektiviteten, afkoble økonomisk vækst fra ressourceanvendelse og skåne miljøet (se også faktablad [2.5.6](#), om ressourceeffektivitet og den cirkulære økonomi).

C. Miljømærkning og energimærkning

Mærkning giver afgørende oplysninger, der gør forbrugerne i stand til at træffe valg på et velinformeret grundlag. Det europæiske miljømærke er en frivillig ordning, som blev etableret i 1992 for at opfordre virksomheder til at markedsføre produkter og tjenesteydelser, som opfylder bestemte miljøkriterier. Kriterierne opstilles og gennemgås af EU's Miljømærkenævn (EUEB), som også har til opgave at foretage den dertil knyttede vurdering og verifikation i forbindelse med kriterierne. De offentliggøres i EU-Tidende. Produkter og tjenesteydelser, som er blevet tildelt det europæiske miljømærke, bærer et blomsterlogo, så forbrugerne, herunder både offentlige og private indkøbere, nemt kan identificere dem. Mærket er hidtil blevet tildelt rengøringsmidler, apparater, papirprodukter, tekstilvarer, hus- og haveprodukter, smøremidler og tjenesteydelser såsom indkvartering af turister. Miljømærkekriterierne er ikke baseret på én enkelt faktor, men på undersøgelser, der analyserer en vares eller tjenesteydelses indvirkning på miljøet gennem hele dens livscyklus. Revisionen i 2008 af forordningen om EU-miljømærket ((EF) nr. 66/2010) havde til formål at fremme anvendelsen af den frivillige miljømærkningsordning ved at gøre det mindre omkostningskrævende og bureaukratisk at følge reglerne.

Den 30. juni 2017 fremlagde Kommissionen konklusionerne fra sin evaluering (»kvalitetskontrol«) af miljømærkningsforordningen. Den fandt, at forordningen er relevant og i det store hele sammenhængende og giver EU-merværdi. Den konkluderede imidlertid også, at forordningen er delvis formålstjenlig (da den muliggør forbedrede miljøpræstationer for produkter, der bærer mærket, men kriterierne muligvis ikke er tilstrækkelige, og anvendelsen fortsat er lav for visse varetyper) og delvis effektiv (da omkostningerne ved overholdelse kan udgøre en hindring for deltagelse i visse tilfælde). Direktiv 92/75/EØF indførte en EU-energimærkningsordning for husholdningsapparater (hvidevarer), i henhold til hvilken mærker og informationer i produktbrochurer oplyser potentielle forbrugere om alle de eksisterende modellens energiforbrug. Siden energimærket blev indført i 1995, er det blevet en bredt anerkendt og respekteret vejviser for fabrikanter og forbrugere. I juni 2010 blev energimærkningsdirektivet (2010/30/EF) revideret med henblik på at udvide dets anvendelsesområde til en bredere vifte af produkter, herunder energiforbrugende

og andre energirelaterede produkter. Den 15. juli 2015 foreslog Kommissionen en tilbagevenden til en fælles »A-G«-mærkningsskala. Der er indført nye krav om energimærkning for individuelle produktgrupper i henhold til forordning (EU) 2017/1369 af 4. juli 2017 om opstilling af rammer for energimærkning og om ophævelse af direktiv 2010/30/EU. Helt konkret vil fem produktgrupper (køleskabe, opvaskemaskiner, vaskemaskiner, fjernsyn og lamper) blive »reskaleret«: Et produkt i energiklasse A+++ bliver f.eks. til et klasse B-produkt efter reskalering uden nogen ændring i dets energiforbrug. Klasse A vil i første omgang være tom for at give plads til mere energieffektive modeller. Dette vil gøre det muligt for forbrugerne at skelne mere klart mellem de mest energieffektive produkter.

D. Miljøvenligt design

Direktivet om miljøvenligt design sikrer teknisk forbedring af produkterne. Direktiv 2005/32/EF opstiller rammer for fastlæggelse af krav til miljøvenligt design, der gælder energiforbrugende produkter, og ændrer direktiv 92/42/EØF, 96/57/EF og 2000/55/EF om energieffektivitetskrav til produkter som f.eks. varmtvandskedler, computere og fjernsyn. Siden er flere af gennemførelsesforanstaltningerne for direktivet fra 2005 blevet vedtaget af Kommissionen i henhold til en udvalgsprocedure. Revisionen i 2009 (direktiv 2009/125/EF) af direktivet fra 2005 har udvidet dets anvendelsesområde til andre energirelaterede produkter ud over energiforbrugende produkter. Der er tale om produkter, der ikke forbruger energi under brug, men som har en indirekte indvirkning på energiforbruget, f.eks. vandanordninger, vinduer og isoleringsmateriale. I 2012 offentliggjorde Kommissionen en revision af direktiv 2009/125/EF, der konkluderede, at der ikke var behov for en omgående revision af direktivet om miljøvenligt design, ej heller for at dets anvendelsesområde skulle udvides til ikke-energirelaterede produkter.

E. Ordning for miljøledelse og miljørevision (EMAS)

EMAS er et forvaltningsredskab, der sætter virksomheder og andre organisationer i stand til at evaluere, registrere og forbedre deres miljøresultater. Ordningen har været tilgængelig for virksomheder siden 1995, men var oprindeligt begrænset til virksomheder inden for de industrielle sektorer. Siden 2001 har EMAS imidlertid været tilgængelig for alle økonomiske sektorer, herunder offentlige og private tjenesteydelser. I 2009 blev EMAS-forordningen ((EF) nr. 1221/2009) revideret og ændret med henblik på yderligere at tilskynde organisationerne til at lade sig registrere under EMAS. Denne revision af EMAS-forordningen har forbedret ordningens anvendelighed og troværdighed og styrket dens synlighed og rækkevidde. I 2017 blev EMAS-forordningens bilag I, II og III ændret, så de omfatter ændringerne i forbindelse med revisionen af standarden ISO 14001:2015. Forordning (EU) 2017/1505 om ændring af disse bilag trådte i kraft den 18. september 2017.

F. Miljøvenlige offentlige indkøb

Miljøvenlige offentlige indkøb er en frivillig politik, der støtter offentlige myndigheder i indkøb af produkter, tjenesteydelser og arbejder med mindsket indvirkning på miljøet. Konceptet med miljøvenlige offentlige indkøb har vundet bred anerkendelse i de senere år som et nyttigt redskab til at fremme markedet for mere miljøvenlige produkter og tjenesteydelser og nedbringe de skadelige virkninger for miljøet af offentlige

myndigheders aktiviteter. Nationale handlingsplaner er den metode, medlemsstaterne benytter til at gennemføre mere miljøvenlige offentlige indkøb. To direktiver om offentlige indkøb, der blev vedtaget i 2004 (direktiv 2004/18/EF og 2004/17/EF), var de første, der indeholdt særlige henvisninger til muligheden af at indarbejde miljørelaterede overvejelser i procedurer for tildeling af kontrakter, f.eks. ved at medtage miljøkrav i de tekniske specifikationer, brug af miljømærke eller anvendelse af tildelingskriterier baseret på miljømæssige egenskaber. De tre direktiver, der blev vedtaget i februar 2014 som en del af en reform af offentlige indkøb under akten for det indre marked — direktiv 2014/24/EU (det klassiske direktiv), 2014/25/EU (forsyningsvirksomhedsdirektivet) og 2014/23/EU (koncessionsdirektivet) — vil forenkle de relevante procedurer ved at forbedre virksomhedernes betingelser for innovation og tilskynde til bredere anvendelse af miljøvenlige offentlige indkøb og således støtte overgangen til en ressourceeffektiv lavemissionsøkonomi.

I 2008 offentliggjorde Kommissionen en meddelelse med titlen »Offentlige indkøb for et bedre miljø« ([COM\(2008\)0400](#)), der beskrev en række foranstaltninger, der skulle træffes for at støtte medlemsstaterne og individuelle ordregivende myndigheders gennemførelse af miljøvenlige offentlige indkøb. Som et resultat heraf er der blevet udviklet EU-kriterier for miljøvenlige offentlige indkøb som en del af den frivillige tilgang til miljøvenlige offentlige indkøb. Der er hidtil offentliggjort 21 sæt af sådanne kriterier for udvalgte sektorer såsom transport, kontor-IT-udstyr, rengøringsmidler og -tjenesteydelser, bygningsarbejder, varmeisolering og haveprodukter og -tjenesteydelser.

G. Handlingsplanen for miljøinnovation

Handlingsplanen for miljøinnovation, som blev forelagt af Kommissionen i december 2011, er efterfølgeren til handlingsplanen for miljøteknologi (ETAP) ([COM\(2004\)0038](#)) og bygger på erfaringerne fra sidstnævnte. ETAP havde til formål at sætte skub i udvikling og brug af miljøvenlige teknologier og forbedre EU's konkurrenceevne på dette område.

Handlingsplanen for miljøinnovation er hovedsagelig knyttet til Unionens flagskibsinitiativ for innovation under Europa 2020-strategien. Den skal udvide innovationspolitikernes fokus i retning af miljøvenlige teknologier og miljøinnovation og fremhæve miljøpolitikens rolle som en faktor for økonomisk vækst. Den tager også sigte på specifikke barrierer og muligheder for miljøinnovation — især dem, der ikke er omfattet af mere generelle innovationspolitikker.

Handlingsplanen for miljøinnovation er en bred politikramme, der kan finansieres fra forskellige kilder. Fra 2014 til 2020 vil hovedkilden til støtte være Horisont 2020. Andre kilder omfatter europæiske struktur- og investeringsfonde såsom Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Life-programmet for indsatsen på miljø- og klimaområdet, Cosme og den fælles landbrugspolitik. En væsentlig andel af den finansiering, der er til rådighed for miljøinnovative virksomheder, vil komme fra nye finansieringsinstrumenter, der er udviklet af Kommissionen for at tilbyde dem låne- og egenkapitalfaciliteter.

I de seneste år er mange af målene i handlingsplanen for miljøinnovation blevet samlet i begrebet cirkulær økonomi — en økonomi, der lærer af naturen, for så vidt som der ikke går noget til spilde. Miljøinnovation er nøglen til at levere mange aspekter af den

cirkulære økonomi: industriel symbiose eller økologi, vugge til vugge-design og nye, innovative forretningsmodeller osv. (se også faktablad [2.5.6](#) om ressourceeffektivitet og den cirkulære økonomi).

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Parlamentet har ved mange lejligheder givet udtryk for sin støtte til handlingsplanen for bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion og dens forskellige elementer. Under revisionen i 2009 af direktivet om miljøvenligt design lykkedes det Parlamentet at styrke konceptet med livscyklus-analyse og især ideen med ressource- og materialeeffektivitet. Parlamentet fik også indført detaljerede bestemmelser om små og mellemstore virksomheder og om forbrugeroplysning. Udvidelsen af direktivets anvendelsesområde til at omfatte energirelaterede produkter har også fået kraftig støtte fra Parlamentet.

Parlamentet spillede også en vigtig rolle for den efterfølgende indførelse af bestemmelser, der gjorde grønnere indkøb muligt i henhold til direktiverne om offentlige indkøb. I den sidste revision af direktiverne om offentlige indkøb, der blev vedtaget i 2014, støttede Parlamentet blandt andet indførelsen af det nye kriterium om »økonomisk mest fordelagtige bud« i udbudsproceduren. Dette vil give de offentlige myndigheder mulighed for at lægge mere vægt på kvalitet, miljømæssige overvejelser, sociale aspekter og innovation, mens de stadig tager hensyn til prisen og livscyklusomkostningerne af det, der indkøbes.

Den 24. januar 2006 underskrev Parlamentet en EMAS-erklæring, hvori det forpligtede sig til at sikre, at dets aktiviteter er på linje med den bedste nuværende praksis inden for miljøledelse. I 2007 blev det ISO 14001.2004-certificeret og modtog EMAS-registreringen. Parlamentet anvender også miljøvenlige offentlige indkøb.

Handlingsplanen for miljøinnovation blev hilst velkommen af Parlamentet i dets beslutning af 17. oktober 2013. Parlamentet understregede de potentielle synergieffekter af miljøinnovation for bæredygtig jobskabelse, miljøbeskyttelse og nedbringelse af økonomisk afhængighed. Endvidere understregede beslutningen miljøinnovationspolitikens tværgående karakter og nødvendigheden af at integrere miljøinnovation i alle politiske områder. Parlamentet glædede sig i denne forbindelse over de finansieringsmuligheder, som Horisont 2020, Cosme, Life og den fælles landbrugspolitik frembød for miljøinnovation, og understregede de nye EU-finansieringsinstrumenters betydning som bærere af flagskibsinitiativerne Innovation i EU og Et Ressourceeffektivt Europa under Europa 2020-strategien.

Under forhandlingerne om den flerårige finansielle ramme for 2014-2020 slog Parlamentet til lyd for en forhøjelse af EU's langsigtede budget for perioden i lyset af de ambitiøse mål, der var opstillet i Europa 2020-strategien for bæredygtig vækst og arbejdspladser. Under forhandlingerne om specifikke programmer lykkedes det Parlamentet at få miljøinnovation føjet til de investeringsprioriteter, der kunne komme i betragtning til finansiering fra Den Europæiske Fond for Regionaludvikling.

Parlamentet vedtog endvidere den 13. juni 2017 en lovgivningsmæssig beslutning om forenkling af energimærkningen af husholdningsapparater til en skala fra A til G, der

gør det muligt for kunderne at vælge produkter, der reducerer energiforbruget og deres energiregninger.

I sin beslutning af 4. juli 2017 om længere levetid for produkter: fordele for forbrugere og virksomheder, opfordrede Parlamentet Kommissionen til at forbedre oplysningerne om produkters holdbarhed ved at overveje et frivilligt EU-mærke, der navnlig omfatter produktets holdbarhed, elementer inden for miljøvenligt design, mulighed for opgradering i takt med tekniske fremskridt og reparationsegnethed.

I juni 2017 offentliggjorde Parlamentet en undersøgelse vedrørende miljøvenlige offentlige indkøb, som ser på den nuværende anvendelse af og mulighederne for miljøvenlige offentlige indkøb i EU, i forbindelse med og som opfølgning på Kommissionens EU-handlingsplan for den cirkulære økonomi. Undersøgelsen påviste miljømæssige fordele for borgerne og gevinster for beskæftigelsen og økonomien som helhed på europæisk plan. Det skyldes, at den offentlige sektor i de europæiske lande tegner sig for over 25 % af den samlede beskæftigelse. Over 250 000 offentlige myndigheder i EU bruger hvert år ca. 14 % af BNP på indkøb af tjenesteydelser, bygge- og anlægsarbejder og varer. De offentlige myndigheder kan gennem deres indkøbspolitikker bidrage væsentligt til den cirkulære økonomi ved at købe mere miljøvenlige produkter og mere miljøvenlig energi, forbedre funktionel anvendelse og genbrug og tilskynde til værdifuld genanvendelse.

Georgios Amanatidis
05/2019

